

Nr 27
2007

Örträsk

Allehanda

-organ för Örträsk intresseförening.

God Jul och Gott Nytt År!

önskas alla våra läsare

Ordföranden har ordet

Nu är det jul igen! Det är underbart! Vår bygd är så vacker i all sin vinterprakt, att inte ens det mest påkostade julkort skulle vara bättre! Vyn tar andan av en, man får nästan nypa sig hårt för att påminna sig om att det är verklighet!

Örträskbygdens Intresseförening ingår som ni vet i Riksorganisationen Hela Sverige Ska Leva och nu pågår arbetet med Landsbygdsriksdagen för fullt. Den går av stapeln i Lycksele den 7 - 9 mars 2008 och den kommer att bli den bästa av alla. Det är också 20 år sedan den första riksdagen hölls (varfannat år) och denna blir alltså den 10:nde. Programmet är fullspäckat med kändisar och ministrar, så boka redan nu in en plats i funktionärsledet dessa dagar. Som ni vet är jag särskilt stolt över detta, då jag lagt ner mycken möda för att vi, Länsbygderrådet i Västerbotten ska få stå som lokala arrangörer för Riksdagen. Det är alltså vi som ansökt om arrangemanget, inte kommunen, som felaktigt angivits i Metropolen.

Låt nu jul- och nyårshelgen bli en helg till vila och ro. Alla behöver stilla dagar

inför det nya och framtiden är ju vår i Örträskbygden!

Mina förhoppningar är desto större då vi också nu ska få ta del av nya friska EU-medel, som denna gång ska generera arbete i vår egen bygd.

Till sist; Jag undrar ifall inte Viktor Rydberg gjorde en tur i vår bygd när han sedan skrev "Tomten", visst ser man bilden klart och tydligt, kanske var han Utifälla eller i Vargträsk?! Eller var det Inrifälla??!! Långsele? Skurträsk? Ett är säkert, Tomten finns i Örträskbygden!! Sista versen lyder som följer:

TOMTEN SMYGER SIG SIST ATT SE,
HUSBONDFOLKET DET KÄRA
LÄNGE OCH VÄL HAN MÄRKT ATT
DE, HÅLLA HANS FLIT I ÄRA
BARNENS KAMMAR HAN SEN PÅ TÅ,
NALKAS ATT SE DE SÖTA SMÅ
INGEN MÅ DET FÖRTYCKA, DET ÄR
HANS STÖRSTA LYCKA!

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR!

Styrelsen i Örträskbygdens
Intresseförening
Gun Rehnman ordf.

ÖA, Örträsk Allehanda

utkommer som gratistidning. Den finns även tillgänglig på Örträsk Livs och ICA, V Örträsk, till det facila priset av en tia. Tack för alla bidrag!

Manusstopp

Redaktionellt material är alltid välkommet. Maila gärna ditt bidrag som en word-fil till vår kontaktperson, e-postadress r.gun@telia.com. Det går också bra att lämna in handskrivna bidrag. Manusstopp kommer i fortsättningen att vara 15 maj för sommarnumren och 15 november för vinternumren.

Ansvarig utgivare Gun Rehnman, r.gun@telia.com, gun.rehnman@vll.se, Storgatan 74, 916 95 Örträsk
Redigering denna gång Elisabet Lycksell.

I detta
nummer av

Ordförande har ordet	2
Ekomuseet, verksamhetsberättelse	3
Mitt livs resa	5
Minns ni fröknarna Öhrman?	6
Stipendium 2006, Utvecklingsfonden	7
En skräcktimme med Häradsdomaren	8
Skidtur på magister Odenrams tid	9
Cykeldäcken, evenemangstips mm	12

Redaktionens kontaktperson:

Gun Rehnman, tel 0932-303 88
E-post r.gun@telia.com

Hembygdsföreningen Ekomuseet Lappmarksbyn Vargträsk

Verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 1 maj 2006 – 31 april 2007

Styrelse

Ordförande	Elisabet H Lycksell
Kassör	Anette Norberg
Sekreterare	Jan Östen Sölvebrand Barbro Gustafsson Gun Rehnman
Suppleanter	Elisabeth Nilsson

Antal medlemmar

Medlemsantalet har ökat från 11 st till 22 st, där Örträsk och Vargträsk Intresseföreningar ingår som två juridiska personer. Detta hindrar inte att enskilda medlemmar tecknar sig i hembygdsföreningen. Det är också en målsättning att fortsätta öka antalet medlemmar.

Möten

Styrelsen har hållit tre protokollförda möten under verksamhetsåret. Dessutom har styrelsen haft kontakter per telefon.

Hembygdsföreningen Ekomuseet tog initiativ till ett samråds- och informationsmöte om "Lycksele 400 år" den 3 september i Örträsk till vilket intresse- och hembygdsföreningar i Vargträsk, Örträsk och Långsele kallades.

Ansökningar/skrivelser m.m

- + Ansökan om verksamhetsbidrag från Kultur- och fritidsförvaltningen, Lycksele, vilket resulterade i ett verksamhetsbidrag, se nedan under bidrag.
- + Ansökan i samarbete med Örträsk Hembygdsförening om bidrag från "Lycksele 400 år" för dels kurs i restaurering dels seminarier varav seminarierna bifölls, se nedan.
- + Artiklar i Vargträskbladet och Örträsk Allehanda

Aktiviteter/Verksamhet

- + Fortsättning på arbetet med iordningställande av ekomuseet
- + Guidade besök i utställningen
- + Öppet hus i samband med Vargträskdagen 8 juli 2006.
- + Betesputsning av ekomuseets åkermark via "fritidsbonde"
- + Deltog tillsammans med Vargträsk Intresseförening som värd för delar av den ryska besöksgruppen från Savinova. Besök i ekomuseet och därefter middag i grillkåtan.
- + Grupp på 15 personer på besök den 3 september 2006 från Högås, Bjurholm, guidning i ekomuseet och därefter hade grillkåtan bokats för lunchgrillning.
- + Helgseminarium "Vårt skogsfinska kulturarv i kolonisationens spår" 28-29 april med 30 deltagare. Därefter möjlighet till besök i ekomuseet.

(Den 9 juni dvs nästa verksamhetsår anordnades "Markrättigheter under mer än 400 år i kolonisationens spår" med över 20 deltagare). Detta skedde i samarbete med Örträsk Hembygdsförening.

Erhållna bidrag

\$ Verksamhetsbidrag, kultur- och fritidsförvaltningen, 5 000 kr

\$ Aktivitetsbidrag för anordnande av seminarier från "Lycksele 400 år" om 10 000 kr.

Årsbokslut

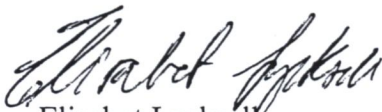
Med verksamhetsberättelsen medföljer årsbokslut.

Styrelsen vill rikta ett stort varmt tack till alla som arbetat och ställt upp för föreningen på olika sätt.

Särskilt vill vi tacka Paul Karlsson, som inspirerar och stöttar med sin stora kunskap. Vi vill också rikta vårt speciella tack till Sigurd och Rakel Westerlind, som aktivt bidrar till att öka besöksantalet till ekomuseet.

Vargträsk 2007-07-16

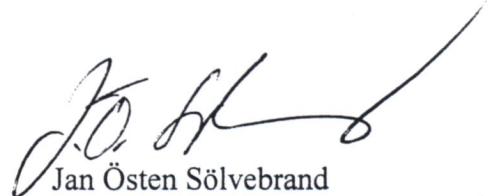
Styrelsen

Elisabet Lycksell
Ordförande

Anette Norberg
Kassör

Jan Östen Sölvebrand
Sekreterare

Barbro Gustafsson

Gun Rehnman

Hembygdsföreningen Ekomuseets årsmöte hölls den 26 augusti och verksamhetsberättelsen för verksamhetsåret 2006/2007 återfinns ovan. Barbro Gustafsson som varit med från starten hade undanbett sig omval och istället valdes Håkan Eleblad, Västra Örträsk, in som ordinarie styrelseledamot.

Avslutningsvis vill vi i detta julnummer önska alla

God jul och Gott Nytt År!

från styrelsen

Mitt livs resa

Jag växte upp på ett litet Per Albin-småbruk i norra delen av landskapet Västerbotten. Min familjs tillvaro var jämförbar med de flesta i vår omgivning.

40-talets krigsår under min barndom upplevde jag inte särdeles oroliga eller svåra. Jag trivdes bra de sju läsåren i den lilla B2 skolan i grannbyn, tre kilometer bort.

Efter att ha provat arbeta som piga, hembiträde och tunnbrödsbagarska åkte jag till Vindelns Folkhögskola på en sommarkurs i lanthushållning. En fantastisk upplevelse. På skolan pågick flera olika kurser jämsides under sommaren, i en värld för sig själv med allehanda aktiviteter, mitt i den fantastiska, vackra naturen intill Vindelälven. Jag var hänryckt! Vilken sommar!

Hösten kom och kursen tog slut och jag beslöt att söka ett arbete inom vården och hamnade i ÖRTRÄSK.

I mörkaste slutet av november anlände jag till den, för mig helt okända kommunens centralort, vid gränsen mellan Lappland och Ångermanland. Full fart redan från början med trivsamt arbetsplats, massor med trevlig ungdom och ett livat nöjesliv. Det tog minst ett par månader innan jag en vacker vinterdag, från "kärlekskroken" såg vilken storslagen utsikt som bjöds. Solen och våren kom och jag blev återigen helt hänförd och betagen över vilken

vacker plats jag kommit till.

Som alla vet träffade jag en man och han blev mannen i mitt liv. Vi bosatte oss i hans hemby, trivsamma Skarda, som jag än idag tycker också är vacker, på ett annat sätt.

Landsbygden har förändrats mycket på dessa drygt femtio år som gått sedan jag såg Örträsk första gången. Av bygdens

bofasta befolkning, byarna inberäknat, återstår ca en fjärdedel. Underlaget för en basal service hänger på en mycket skör tråd.

Men landskapet är lika vackert som då!

Vi vet att vår livsföring och miljöpåverkan under lång tid har förändrat

och kommer att förändra naturen och miljön omkring oss. Vad det innebär för framtiden för vår bygd är ovisst. Det kan innebära stora förändringar för bygdens fortlevnad. Men det kan också leda till nya möjligheter! Med god sammanhållning och positiv anda kan mycket uträttas. Vi kanske behöver lyfta blicken från den egna altanen och beslutsfattarna lyfta blicken från sina kaféerier. Min övertygelse är att närheten till en levande, aktiv landsbygd är inspirerande och hälsosam för människans välbefinnande.

Men det behövs också arbetstillfällen och service.

Fru Skardlund

Minns ni fröknarna Öhrman?

Törnrosahäcken växer högre och högre. Snart syns bara taket på Hemgården, "vitterhuset", där fröknarna Selma och Signe Öhrman har sitt Minnesrum. Säkert lever deras minne hos många äldre Örträskbor, men kanske inte så många år mera. Därför kan det vara befogat att berätta litet om dem.

De föddes med ordning och reda, (pojke, flicka, pojke, flicka). Selma 1879 och Signe 1885, som nummer 6 och 8 av 8 barn. På den tiden ansågs att flickor skulle gifta sig och därför slösades inga pengar på deras utbildning. De två äldsta döttrarna gifte sig, men Selma och Signe hade andra planer. Selma som kvarvarande äldsta dotter, fick slita omänskligt hårt med alla hemmasysslor. Det värsta var att i 20–30 gradig kyla hinka opp vatten till korna i ladugården och skölja tvätt i isvaken på sjön. Signe började skolan som 6-åring och hon pulsade varje dag dit, inknuten i en stor ylle-sjal, eftersom hon inte hade något ytterplagg. Varje morgon måste lärarinnan knyta upp och "lura" ut den lilla Signe ur sjalen, som ju var knuten i ryggen.

Tiderna var hårda, men familjen hade ändå möjlighet att äta plättar till söndagens frukost. Hemgården låg vid den gamla byvägen och pappa Erik Olof extraknäckte bl. a som postmästare. Mamma Christina sydde kläder efter mönster i tidningen Idun.

Selma hade tydligen lättare att skaffa sig lån till sin utbildning, men Signe fick gå från gård till gård, för att få ihop pengarna. De blev båda folkskolelärarinnor vid seminariet i Umeå. Selmas första tjänst var i Agnäs och Signe kom till Stensele. På den tiden var tjänstebostaden alltid inrymd ovanpå skolhuset. Den unga, nya lärarinnan skrämdes ofta med berättelser, att huset hemsöktes av både det ena och det andra om nätterna.

Skolan i Stensele var ett sådant spökhus. Mycket riktigt! Första natten där, hörde Signe hur det hasade och "lät" på vinden. – Om jag nu låter skrämma mig, får jag vara rädd hela min tid – tänkte Signe, beväpnade sig med ett paraply och gick upp. Där skrämde hon nästan slag på en uggla, allt enligt parollen: Bättre fäkta än illa fly.

Selma hade, innan hon pensionerades, tjänstgjort i Lilläng. Signe var en tid i Lännäs och passade troligen då på att ta studenten, som privatist vid ett pojkläroverk i Örebro. Sedan flyttade hon till Linköping och arbetade där till sin pensionering, varefter hon flyttade till Stockholm, 1945?

Hemgården friköptes från hemmanet av de fyra yngsta syskonen: Albert, Selma, Johan och Signe. Huset byggdes om, (Albert hade gift sig till pengar, 1916). Efter Alberts död, hyrdes nedervåningen ut till inflyttade ämbetsmän: Landsfiskal, präst, jägmästare... Johan dog och Selma ärvde honom. Hon var den som var i huset på somrarna. Signe var ofta utomlands, men när de var där båda två, blev vi också inbjudna. Vilka underbara somrar att minnas.

Selma pensionerades 1939 och flyttade hem till Örträsk. Hon kunde således ta emot oss där, när vi flydde från krigets Helsingfors. Tack, älskade faster Selma, för allt du gjorde för oss, då och efteråt!

På sin magra lärarinnelön hade Selma skrapat ihop så pass med pengar, att hon kunde renovera huset 1940. Sedan bodde Selma i Hemgården tills hon inte orkade med all snöskottning och veddragning. Då flyttade hon också till Stockholm.

Nu ville hon ut och se världen. Visserligen hade hon följt med Signe till Frankrike på 20-talet och besökt oss flera gånger i Finland, men nu ville hon se andra länder. Inger Ö. och jag skulle "biltälta" genom England och Selma anmälde sig som medresenär. Det gick inte att avråda henne. Hon köpte sovsäck, gummimadrass och träningsoverall och provsov på golvet hemma.

Alltså reste tre fröknar Öhrman, representerade var sin generation, till England, där vi åstadkom stor uppståndelse på varje tältplats. Selma var då 76 år, blind på ett öga och hade ett stelt knä sedan många år – Två år senare reste hon ensam till Italien och hon fyllde 80 år ute på Atlanten på väg till Amerika.

Signe var med när jag föddes i Helsingfors. Hon var "godman" för min bror och mig i Sverige. Signe kom och var hos oss många jular

och hon lekte med mig, en vuxen, som lekte med mig. Signe hade charm och drastisk humor. Så hade hon en "fanklubb" S.M.A.s vänner. Hon gasförgiftades i Frankrike och levde sedan med en och en halv lunga. Hon var med i Franska föreningen i Linköping och blev tydligen, genom sin korrespondens, känd på Posten. Ett brev adresserat till Mademoiselle Signe, Linköping, kom fram. Jag såg det för jag bodde hos henne våren 1940. Signe var en berättare. Hon berättade så att öronen korvade sig, om vittran i mjölkammaren, om silverskrä, om baran (bäran), om djävulens alla märkliga uppenbarelser. Hon kunde spå i kort och stämman blod? Efter pensioneringen skrev hon in sig på universitetet för att läsa in en fil.mag i språk. Tyvärr blev det inte så.

Selma och Signe var "lågkyrkliga" och avskydde alla katolska påfund. Båda var ivriga förespråkare för kvinnliga präster. I Örträsk gick det i kyrkan, första söndagen man var där, och den sista innan man for därifrån. Selma satt alltid 10 min. innan avgång dit, på en stol för att samla sig och varva ner. Signe travade alltid iväg ett par meter före oss andra.

Både Selma och Signe dog vid 86 års ålder och båda fick dö i sina hem. Tack, älskade

Örträsk kyrka, teckning av Greta Jonsson.

fastrar, för allt ni lärt mig och givit mig: Er omsorg, er förståelse och ert intresse.

Sonja Danielsson

Stipendium 2006

Följande motivering gavs vid utdelande av stipendium vid Örträsk intresseförenings årsmöte i mars:

Servitrisen från Ritz Café som genom åren serverat oss allt från kyrkkaffe till sommarfika på hembygdsgården.

Evy Persson – en uppskattad och uthållig eldsjäl

Hon får detta stipendium

- * för sin ousinliga energi och verkan för Örträsk hembygdsförening
- * för sin långa medverkan i Svenska kyrkans arbete
- * för sin danslust som hängiven arrangör och motionsdansare

Örträskbygdens intresseförenings utvecklingsfond

Styrelse för utvecklingsfonden 2007

Yvonne Andersson
Håkan Eleblad
Mats Helén
Anita Henriksson suppleant
Ulla Johansson suppleant
Siv Söderlund
Linda Öhrman

En skräcktimme med Häradssdomaren

Sommaren 1929 var jag kofösare (getare) i Vänjaurträsk i Lycksele socken. I getarbetingen ingick förutom ett visst pris per ko även kost och logi, med en dag per ko gården hade i omgångar under sommaren. Detta medförde att jag på sommarens hundra dagar hann gästa de sju gårdarna tre gånger vardera.

Skräcktimmen jag kom uppleva inträffade en mörk natt i augusti månad detta år. Jag kom den kvällen från granngården Johan Johansson till häradssdomaren B för att gästa hans hus för de tre kor han hade. Häradssdomaren en äldre distingerad herre, uppskattad av alla för sitt fina sätt och maner, sina goda kunskaper i mångt och mycket som gagnade hans grannar. Han skötte sitt jordbruk med hjälp av hushållerska och tillfälliga hjälpkarlar. Sommartid hade han flyttat ut till bagarstugan med sitt hushåll, som brukligt var i bondesamhället på den tiden. Men häradssdomaren låg kvar i sitt rum intill sitt kontor i storstugan. När jag gästade hans hus fick jag också ligga i storstugan i ett rum i hans närhet. Det hände därvid att han någon gång kom att tala med mig om mina fastrar och förbröder, som han visste hade studerat och som han vid några tillfällen träffat. Detta gjorde att jag trivdes gott när jag gästade hans hus.

Den här kvällen jag kom till häradssdomarns, meddelade hans hushållerska om att häradssdomaren dött på morgonen och stod som lik i ett rum i storstugan. Hon sade också att hon bäddat i det rum jag tidigare legat i, men om jag inte ville ligga ensam där, skulle hon bereda mig rum i hennes närhet i bagarstugan. Jag ville inte visa någon rädsla varför jag valde ligga där jag tidigare trivts.

Jag gick ifrån bagarstugan och hushållerskan vid niotiden, efter en enklare kvällsmåltid, till storstugan belysande mig med en ficklampa där jag hittade mitt rum och säng, och snart somnade. Vid tolvtiden vaknade jag av herrans

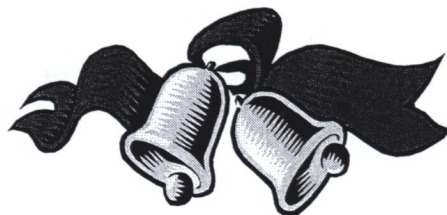
väsande uppifrån det rum och övre hallen där häradssdomaren stod lik. Stötvis kom det knasande och rullande ljud skärande i nattens mörker. Nu började rädslan komma över mig och när jag började höra hasande i trappen blev jag skräckslagen. O vilka hemska minuter jag upplevde! I panik låg jag bara och stirrande mot dörren, som jag trodde skulle öppnas och häradssdomaren skulle visa sig. Jag begrep inte hur jag kunde somna, men tröttheten från dagens slit hjälpte mig till sömns, och jag sov gott tills hushållerskan väckte mig med en kopp kaffe vid sjutiden på morgonen. Jag ryste till vid uppvaknandet, varför hon frågade om jag inte sovit gott.

När jag berättade vad jag upplevt, kunde hon omtala att det strax före tolvtiden börjat åska och storma en kortvarit stund och förstod att det var stormen som orsakat detta oväsen jag upplevat. Hon hade för vädring lämnat ett fönster öppet och sett att det regnat ner en del i trappen och ner i nedre hallen.

När jag själv besiktade trapp och övre hallen fick jag förklaring till allt jag hörde under skräcktimmen. En enklare skåpdörr i övre hallen hade blåst upp. På en hylla där låg en gammal benknota, som vad jag förstod hade kommit i rullning vid stormilarna och åstadkommit de fruktansvärda oljud jag hörde i nattens timmar. En korkskiva från ett nät hade slitits loss och hade hasat sig ned i trappen och åstadkommit oljud. Nu fick jag en naturlig förklaring till allt det hemska jag hörde under skräcktimmen och som skrämde upp mig till nära nog dödsläge och kunde börja förstå att den annars så fredlige och aktade häradssdomaren, inte avsåg skrämma livet ur en getarpojke.....

Häradssdomaren var en äldre och kunnig nämndeman.

Ante Öhrman

Skidtur på magister Odenrams tid

En sällan trampad stig kan anas i markvegetationen i hyggeslandet öster om byn. Den tar sin början i skogsbrynet på Tjärudalsfälla och strävar envist mot öster. Dess mål är Lappkläppen vars steniga strand skvalpas av Sandsjöns klara vatten. Förr i tiden var stigen ofta i bruk då fiskare och jägare gick i den gamla skogen. Tunga uppflog av skogsfågel gjorde vandrigen spännande och möten på stigen gav en stunds vila när tankar om väder och vind utbyttes. Byns skolbarn fick tidigt stifta bekantskap med denna naturliga färdväg till klarvattensjön.

Stigen upplevde en pånyttfödelse för många år sedan innan den helt övergavs som när en stjärna flammade upp och förvandlas till en vit dvärg. Varje sommar när jag besökte föräldrarna sprang jag till Lappkläppen, där jag vilade en stund på den gröna udden, innan rask löpning över stock och sten förde mig tillbaka. Den spångade delen av stigen över hjortronmyren och sedan den fasta marken mot Bladtjärn var lättsprungen. Vinberget var segt att besegra men desto trevligare blev det i medlutet mot Vintjärn. I den tjärnen fanns enstaka stor öring som tyvärr fångades med nät lagda från strand till strand. Vem som fiskade med denna ohemula metod för att få en fisk på matbordet kan jag endast gissa mig till men onödigt var det att i det närmaste utrota de vackra fiskarna från Hommelbäcken. Sällan eller aldrig används stigen numera och den sjunker in i glömskans arkiv.

När vårvintern är som vackrast och solen går högt över Vitberget börjar den årstid då skidåkning lockar som mest. Jag minns tydligt några händelser från en skidutflykt till Lappkläppen med Odenram i täten och klasserna 5 och 6 i släptåg. Ett långhopp i tiden och tre jätteskutt i det krökta rummet för oss tillbaka till krigsåren.

Vinterns vita yta på Tjärudalsfälla är solkad av bonden Klas många gödsellass. Små högar av stallgödsel ligger utkörda på åkermarken för att spridas då vårbruket börjar. Pärlass djupa hovtramp och långslädens smutsiga medspår förenar högarna. Men redan i Majberget är lukten från stallgödsel ej längre förnimbar och snön är bländande vit. Vi kämpar en god stund längs skidspåret mestadels uppför innan vi är framme vid ett stort berg. Högst upp nära en vindpinad fura stannar Odenram och pustar hörbart. Svettdroppar som glänser i hans panna torkas bort med avigsidan av högerhanden. Över bergets krön nedåt tjärnen löper skidspåret lockande och brant. Snön glittrar i solen som tusentals diamanter. I norr stiger en blåaktig rök upp över trädtopparna. Kanske är det kolaren Asplund som bränner sin mila. Asplund kom under kriget till byn föregånget av ett rykte som en skicklig kolare. Att kola är ett vågspel och ibland brinner milan upp och förtjänsten uteblir. Varseblivning utöver det normala sker ofta i en milas närhet. Dan Anderssons poesi leder tankarna till övernaturliga skeenden på kolarens

arbetsplats. När milan är tänd måste den vaktas dygnet runt tills veden omvandlats till sidenglänsande och nästan viktlösa kol. Odenram tänker i invanda banor lika förutsägbara som planeternas gång runt solen. Här finns inget utrymme för ockulta fenomen utan hans tänkande är baserat på logikens säkra fundament. Vår magister riktar åter blicken mot skidspåret och stakar iväg som ett jehu och utför bär det i rasande fart med fladdrande ballongbyxor som stormbyar i en fullriggares råsegel. Han åker med böjda knän och bromsar lätt med stavarna. Likt knipungar i spridd oordning som lämnar boholken följer vi efter vår ledare. Åkstilarna skiftar från hukande ställning till upprättstående med utsträckta armar som fågelskrämmor i trädgårdslandet. Någon korsar sina skidor och faller handlost framstupa i den djupa snön. Ett glatt meståg drar förbi utan minsta notis om oss. Rödkindade och snoriga med nervikta yllesockor över skidpjäxorna samlas vi åter på ett led och åker vidare över en tjärn. Ett nattgammalt rävspår möter skidspåret på tjärnens motsatta strand. Odenram stannar upp och pekar med staven på löpan som liknar ett hundspår. Vi undervisas om skillnaden mellan rävens tassavtryck och hundens spårstämplar. Sedan skidar Odenram med auktoritär värdighet och återhållen kraft så att vi skolbarn kan följa med, flickor som pojkar. Efter många stränga vinterdagar och mörka kvällar känns skidturen befriande för vår magister. Han är full av glädje över vinterskogens skönhet och

glömmer för en stund bort krigsårens tunga ok med ransoneringskort och bensinbrist. Hans sinne fylls med frid och harmoni för han tycks älska sitt lärarjobb. En engelsk visa med lättsjungen melodi gör sig påmind från veckans radiospråkkurs. Vi som åker närmast uppfattar de främmande orden utan att förstå innebörden.

Min skidutrustning är usel med slekande läderbindningar, ett arvegods från äldre syskon. Tjärvallan ger dåligt glid och i solbelysta backar fastnar snö i vallan. Kanske är det i ett solbelyst motlut där snön klibbar fast under skidorna som ger den starkaste minnesbilden. På ett långt led i den snötunga skogen kämpar vi tappert i skidspåret, vi som är byns framtid. Men än lever vi i nuet och gör oss ingen brådska att bli äldre. Vår kunskap om omvärlden är starkt begränsad även om krigets fasor når fram till oss via tidningar och radio.

I klassrummet råder absolut tystnad när magistern sitter vid katedern och rättar prov. Med jämna tidsmellanrum lyfter han blicken och synar vår arbetslust. Respekten för vår lärare är så stor att inte ens svaga viskningar stör tystnaden. Hela byn är tyst, omsluten av den mäktiga skogen, som dämpar alla störande ljud. Vid slutet av skoltiden föreslår Odenram utbildningar till yrken som endast finns i tätorter och vars slutliga konsekvens innebär utflyttning. Jag blir det enda undantaget i klassen när det gäller lämpligt yrkesval. Odenram tycker att sotaryrket passar mig utmärkt. Kanske ett välme-

nat råd till en fattig arbetarson med minimala chanser till högre studier. Efter kriget behövs arbetskraft till landets industrier och ungdomar, utom de som behövs hemma på gården, lämnar byn och dess befolkning minskar påtagligt, en tråkig trend som ännu består.

Det blev trots allt realskolan i Lycksele som tog hand om fortsättningen på min utbildning. I realskolan belönades jag första året med en premiebok som handlade om sotarpojkar i Italien. Jag insåg när jag läste boken vilken enorm tur jag haft som undgick detta riskfyllda yrke.

Snön faller i klimpar från trädgrenar där solen värmer och den friska kåddoftande luften är behaglig att andas. Vår tappra grupp stretar vidare genom den rogivande skogen och vi glömmer utan större saknad räkneproblem som skall förbereda oss för arbetslivet. Vi som är äldre kommer mycket väl ihåg hur dessa problem var konstruerade. Ett enkelt exempel får illustrera dessa benämnda problem:

–Två arbetare behöver nio dagar vardera för att gräva ett dike. På tredje dagen anställs två arbetare till och två dagar därefter anställs ytterligare två arbetare. I diket står nu sex arbetare och gräver flitigt. Hur många dagar tar nu arbetet med den utökade arbetsstyrkan?

Det förutsattes att arbetarna är stöpta i samma form och är utrustade med samma arbetsförmåga. Ett antagande som i dagens läge förefaller orimligt men som måste göras för att lösningen på problemet skall bli entydigt.

Ryggsäcken skaver och chokladen i plättermosen förlorar sakta sin värme. Skidspåret förefaller oändligt långt och uppförsbackarna kräver sin tribut i trötta armar och ben. Jag minns inte om vi någonsin kommer fram till Lappkläppen men det måste vi ha gjort och berättelsen kan fortsätta där.

På stranden med utblick över snöfälten dricker vi vår choklad och knaprar i oss smörgåsarna. Lukten av varm choklad sprider sig i vindens riktning. Näsborrarna fryser ihop och en spillkråka hamrar ihärdigt i en torraka. Odenram tar fram hårdbrödssmörgåsar med tjocka skivor av ugnsstekt nötkött som pålägg. Som isolering mot den kalla snön använder han tidningspapper att sitta på. Ett par korpar börjar väsnas över Pustarviksnäset. Vi förstår givetvis inte vad de samtalar om men gissar att de är upprörda över vårt besök vid deras sjö.

Sandsjön har varit och är kanske fortfarande ett fiskevatten med goda matfiskar som siklöja och abborre. Tidvis köpte far sandsjöabborre av Helmer Strandberg som fiskade regelbundet i sjön. Fångsten förvarade Helmer i en plåthink i gårdsbrunnen nedsänkt i det kalla brunnsvattnet.

Jag tänker ibland med stor saknad på äldre tider. Sant är, att då var ägodelarna få, men naturupplevelserna var desto flera. Man hade tid att besöka varandra och tid att vandra i skogen. Bönder tömkörde sina hästar och samén Utsi tolkade efter sin vita ren. Genom skogen

gick vältrampade stigar till torpstäl-
len, sjöar och slättermyrar. Det var
en lisa för själen att färdas till fots i
milsvid skog.

Varsel som var vanligt förr i tiden
uppfattas idag som utslag av infantil
övertro. Om det stampade på bron

utan att någon fanns där, förstod vi
att en besökare var på väg till oss.
Farfar var en som varslade när han
närmade sig vår gård. Det är tid att
sluta för nu stampar det på bron.

Hans Gustafsson

Cykeldäcken

Bysmeden Jakob som tidigare utfört grovsmi-
de, hade i början av 20-talen övergått till att
sälja och reparera cyklar. Han hade en morgon
bytt nya däck och slangar på en fru A:s cykel
och ställt den vid verkstadens gavelvägg för
avhämtning kl 10 enligt överenskommelse
med kunden. När fru A kom för att hämta sin
cykel upptäckte hon att båda hjulen var utan
luft. Hon gick in och anmärkte därpå. Smeden
en liten hetsig gubbe sprang ut och kunde se
att däcken var sönderskurna.

Han rusade upp till bostaden för att förhöra
sin son, som han misstänkte ha skurit sönder
däcken. Sonen ville inte i första hand erkänna
detta, men gubben Jakob var övertygad om
detta och tänkte utdela bestraffning härför.

Men då ingrep mamma Jenny, med att ställa
frågan till pojken: "du har väl inte skurit sönder
däcken?" Pojken Bruno svarade: "jag ha
inte skuri sönder dem." Gumman vänder sig
mot sin man med orden: "hä ut dä gamrok och
gör nånting och kom int å skyll på pojken för
va int ha gjort. Du hör han ha int skuri sönder
däcken han ha huggi sönder dem."

Skamsen fick gubben Jakob gå ut och byta
nya däck och slangar på fru A:s cykel.

Ante Öhrman

EVENEMANGSTIPS!

- 25 dec JULOTTA KL. 7.00
- 31 dec NYÅRSBÖN KL. 18.00
- 31 dec NYÅRSFIRANDE PÅ KVÄLLEN MED SVANTE
OCH EVALD! (Anmälan 0932- 301 02, 301 88)
- MARS ÖRE-ÄLVSLOPPET 41:a gången!!
(Anmälan till Gunnar och Martin)
- MARS v.10 SPORT-LOVSAKTIVITETER (se kommande
lokala annonser)
- PÄRLAN: Håll utkik efter arrangemang och "sista fredagen
i månaden" Se lokala annonser!

VÅR BYGD ÄR LEVANDE OCH DET ÄR OERHÖRT VIKTIGT ATT
VI ALLA KAN BIDRA TILL FORTSÄTTNINGEN. ATT GYNNA ALLA
ORTENS NÄRINGAR: ATT VÄRNA OM BYGDENS ALLA MED-
BORGARE: ATT TILLSAMMANS VERKA FÖR OCH MED
ÖRTRÄSKBYGDEN FÖR NUET OCH FÖR FRAMTIDENS SKULL.